

Handläggare: Charlotta Hedvik
Telefon: 08 508 28 941

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2013-04-16 p. 15

Motion (2012:75) av Åsa Jernberg (MP) och Stefan Nilsson (MP) om minskad köttkonsumtion och mer ekologisk mat i syfte att minska stadens klimat- och miljöpåverkan

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr 303-1876/2012

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna och överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

I en motion av Åsa Jernberg (MP) och Stefan Nilsson (MP) föreslås att öka andelen vegetariska och ekologiska måltider i Stockholms stads skolor och förskolor eftersom kött generellt sett har en större miljö- och klimatpåverkan än vegetabilier.

I Sverige beräknas klimatutsläppen från mat vara två ton per person och år enligt Naturvårdsverkets beräkningar. Kött har generellt sett den största klimatpåverkan men det finns vegetabilier som har lika stor klimatpåverkan som kött och fisk. Enligt miljöförvaltningens beräkningar är den genomsnittliga stockholmarens totala utsläpp av växthusgaser drygt tio ton koldioxidekvivalenter per person och år. Beräkningarna baseras i första hand på underlag från Naturvårdsverket och har kompletterats med lokala data.

I Jordbruksverkets rapport ”Hållbar köttkonsumtion 2013:1”, som har sin utgångspunkt i det arbete som legat till grund för ”Färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050”, poängteras att vi behöver äta mindre kött för att utsläppen av klimatgaser från livsmedelsproduktionen ska minska. I rapporten framhålls att vi i västvärlden äter mer kött än vad vi behöver och i Sverige, i många fall, mer än vad som är hälsosamt.

Enbart i stadens grundskolor serveras ca 80 000 skolluncher varje dag vilket visar vilka stora möjligheter staden har att ändra klimat- och miljöpåverkan från livsmedel. Jordbruksverket skriver i sin rapport att den offentliga sektorn har en viktig roll att minska matens klimatpåverkan.

Många skolor i Stockholms stad serverar alltid ett vegetariskt alternativ eller har vegetariska dagar. Det finns skolor som serverar helvegetarisk kost samt skolor som arbetar med att minska mängden mat som slängs. Dock är kunskapen låg om i vilken utsträckning stadens skolor har infört dessa rutiner. Dessutom har staden ingen metod eller analysverktyg för att bedöma olika livsmedels klimatpåverkan varken vid planering av måltider eller vid uppföljning.

Staden har i dag en kostpolicy för de kommunala grundskolorna som bland annat föreslår att skolorna ska sträva efter att öka andelen vegetabiliska inslag. Eftersom andelen vegetabilier inte följs upp finns det ingen information om policyn efterföljs och till vilken grad.

Mer vegetarisk kost kan även ha ett pedagogiskt värde då det ger eleverna möjlighet till ökad kunskap om vegetarisk kost samt matens klimat- och miljöpåverkan. Fler köttfria dagar i skolan är en metod som är välbeprövad i många andra kommuner både i och utanför Sverige.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förslag i motionen

Åsa Jernberg och Stefan Nilsson föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att stadens förskolor och skolor, i samråd med eleverna, ska vidta aktiva åtgärder för att minska sin köttkonsumtion, vilket exempelvis kan ske genom införande av en vegetarisk dag per vecka.

Förvaltningens förslag och synpunkter

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Inledningsvis vill förvaltningen understryka vikten av att maten ska vara allsidig och ge den näring som eleverna behöver samt vara vällagad och av god kvalitet så att eleverna tilltalas av den mat som serveras i skolorna.

Förslaget i motionen kan vara positivt ur miljösynpunkt och förvaltningen anser att det är bra att staden minskar klimatpåverkan genom förändrade rutiner inom skola och förskola. Det finns goda exempel i Sverige där skolor minskat matens klimat- och miljöbelastning samtidigt som de ökat andelen elever som äter av skollunchen. Globala gymnasiet har t.ex. infört helvegetarisk meny med 50 procent ekologiska livsmedel. Målet är att komma upp till 70 procent ekologiska livsmedel. Det bör dock noteras att ekologiska livsmedel inte har någon bekräftad effekt avseende klimatpåverkan men är positivt sett till andra miljöaspekter, t.ex. minskad kemikalieanvändning.

Det finns många olika åtgärder som minskar matens klimat- och miljöpåverkan. I skrivelsen föreslås att andelen vegetabilier i skol- och förskolemåltiderna ökar genom att antingen ha fler helvegetariska måltider eller minska andelen kött i portionerna. För att en måltid ska påverka klimatet så lite som möjligt är det även av vikt att välja rätt vegetabilier då det finns grönsaker som har lika stor klimatpåverkan som kött. Olika sorters kött har också olika klimatpåverkan liksom olika sorters fisk.

Ytterligare en åtgärd som minskar både klimat- och miljöpåverkan är årstidsanpassning vid val av vegetabilier. Det innebär mindre växthusodlade grönsaker samt kan även innebära kortare transporter av livsmedel. Transporter är visserligen endast en liten del av matens klimatpåverkan dock inte negligerbar. Närproducerade livsmedel är därför positivt ur klimatsynpunkt under förutsättning att de transporteras på ett lika effektivt sätt som andra livsmedel.

I Helsingfors tar kommunen fram klimatsmarta menyförslag för att underlätta vid planering av skolmåltider med mindre klimatpåverkan.

Förvaltningen anser att det är viktigt att staden arbetar med att minska utsläppen av klimatgaser såväl de som beräknas inom nuvarande systemgränser som övriga utsläpp som orsakas av stockholmarna, men som inte ingår i stadens klimatberäkningar. Förvaltningen anser att man inte ska låsa sig vid ett beslut om

en vegetarisk dag i veckan utan att man istället bör verka för att minska hela veckomenyns klimatpåverkan.

Förslag i motionen

Att Kommunfullmäktige beslutar att de totala inköpen av kött till stadens förskolor och skolor ska ha minskat med 20 % för helåret 2014, jämfört med år 2011.

Förvaltningens förslag och synpunkter

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Förvaltningen anser att man inte bör sätta ett generellt minskningsmål för kött. Klimatpåverkan skiljer sig stort mellan olika sorters kött, t.ex. för fläsk-, nöt-, lamm- och kycklingkött. Klimatpåverkan skiljer sig även för olika sorters fisk beroende på fångst- och uppfödningmetod. Dessutom kan vissa vegetabilier ha stor klimatpåverkan. Avsikten är ju att minska den köpta matens klimatpåverkan samt övrig miljöpåverkan. Målet bör utformas så att minsta klimatpåverkan uppnås. Målet ska också vara uppföljningsbart samtidigt som det ska vara lätt för skolor och förskolor att avgöra om största möjliga nytta uppnås.

Malmö har etablerat ett system där inköpsdata levereras till SIK (Institutet för livsmedel och bioteknik AB) som beräknar växthusgasutsläppen från produktionen av varorna. Detta skulle kunna vara en tänkbar modell även för Stockholm. SIK har även levererat utsläppsdata till förvaltningen. Förvaltningen har goda erfarenheter av SIK:s arbete.

Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att följa upp samtliga skolors och förskolors inköpsdata. Det skulle troligen innebära ett relativt omfattande administrativt merarbete för skolorna. Istället skulle pilotstudier kunna genomföras på några utvalda skolor och förskolor och kunskap från studierna spridas till övriga skolor och förskolor, även privata.

Förslag i motionen

Att staden ska utveckla ett system för att följa upp andelen kött, fisk och vegetabilier som konsumeras i stadens skolor och förskolor.

Förvaltningens förslag och synpunkter

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Förvaltningen anser att det är den totala klimatbelastningen som bör följas upp, d.v.s. klimatbelastningen från olika sorters vegetabilier, kött och fisk. Se ovanstående exempel från Malmö.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att följa upp samtliga skolors och förskolors inköpsdata. Det skulle troligen innebära ett relativt omfattande administrativt merarbete för skolorna. Istället skulle pilotstudier kunna genomföras på några utvalda skolor och förskolor och kunskap från studierna spridas till övriga skolor och förskolor, även privata.

Förslag i motionen

Att staden vid utgången av 2015 ska ha ökat andelen ekologiska livsmedel i sin verksamhet till 50 %.

Förvaltningens förslag och synpunkter

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Förslaget kan vara positivt ur miljösynpunkt men det betyder att ett av målen i miljöprogrammet skärps under pågående programperiod. Dessutom är det centrala målet – som tidigare anförts – att maten är god, allsidig och näringsriktig. Om det kan uppnås genom ökad andel ekologiska livsmedel är det bra, men kravet på ekologiska livsmedel ersätter inte det primära målet.

Målet 2.3 i Stockholms Miljöprogram 2012-2015 :

- Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent

Målet följs upp och redovisas i Miljöbarometern. 2011 uppgick andelen ekologiska livsmedel enligt definition i miljöprogrammet till 13 % och trenden är stadig ökande. Det är dock tveksamt om målet kommer att nås med nuvarande takt. Miljöförvaltningen anser att det är tveksamt om ett mål som redan nu är svårt att nå ska skärpas. Förvaltningen anser att det i stället behövs förslag som kan leda till att nuvarande mål uppnås. Tillexempel kunskapsstöd till de beställande enheterna i staden.

Åtgärden ”öka andel ekologiskt odlade livsmedel” t.ex. kravmärkta, har inte någon bekräftad effekt avseende klimatpåverkan men är positivt sett till andra

miljöaspekter, t.ex. minskad kemikalieanvändning. Den mindre mängden kemikalier i maten kan dessutom ha en positiv hälsoeffekt.

Förslag i motionen

Att staden ska utarbeta en åtgärdsplan för hur matsvinnet i stadens skolor och förskolor ska minska.

Förvaltningens förslag och synpunkter

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förvaltningen anser att det är mycket viktigt att matsvinnet minimeras, sett både till klimatpåverkan och till resurshushållning.

Det finns exempel på skolor i staden där mängden matavfall vägs dagligen. Om eleverna minskar mängden mat som slängs bjuds de på en belöning med jämna mellanrum. I ett utkast till faktablad om matsvinn från Naturvårdsverket finns exempel från Bjurhovdaskolan i Västerås där man först vägt svinnet under en period och sedan uppmuntrat eleverna till att minska svinnet. Matsvinnet har genom åtgärden minskat från 11 kg/dag till i snitt 5,6 kg/dag.

Liksom uppföljning av inköpsdata kan framtagande av åtgärdsplan leda till en ökad administrativ belastning på skolorna och förskolorna, något som bör undvikas. En åtgärdsplan för att minska matsvinnet skulle kunna utformas genom att ett antal pilotprojekt genomförs varifrån erfarenheter sprids till övriga skolor och förskolor. Om minskat svinn kan kvantifieras skulle även klimatnyttan kunna beräknas med data från t.ex. SIK.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att det är viktigt att utgå ifrån alla de erfarenheter och goda exempel som finns i Stockholms skolor när det gäller att minska skolmåltidernas klimat-, miljö- och hälsopåverkan.

SLUT

Bilagor

1. Skrivelse från Åsa Jernberg och Stefan Nilsson